

SLOVENSKI PRAVNIK

Leto XLIV.

Ljubljana, 1930.

Št. 1.—2.

Sedanje pravno stanje glede kaznovanja prekrškov, prejšnjih prestopkov.

Dr. Metod Dolenc.

I. Doba, v kateri živimo, nam prinaša tolikanj novih zakonov, da jih pravniki že težko sproti za vsakdanjo uporabo študirajo. To velja tudi za kazensko pravo. V kazenskem pravu smo dobili po sili razmer povrh še novo terminologijo. V nastopnih izvajanjih se hočem dosledno posluževati terminologije slovenskega prevoda enotnega kazenskega zakonika in pa svojega »Tolmača«. Kdor je vedel za boljše terminologijo, pa je ni v javnosti predlagal v času, preden je izšel slovenski prevod, ta je pač vsaj iz malomarnosti zamudil priliko, pridobiti si nevenljivih zaslug za čistočo slovenskega pravniškega jezika. Poslej bo vendarle že treba, da se otresemo vsi separatističnih teženj, da bi vsak po svoje pisal; odločeval bo pač usus — tyrannus. Toliko v opravičbo glede svoje doslednosti v terminih za kazensko-pravne pojme, ki jih moram takoj uporabiti.

Od začetka tekočega leta veljajo za zločinstva (prej hudodelstva) in za prestopke (prej pregreške) določbe enotnega kazenskega zakonika. Iz zgodovine njegovega postanka pa vemo, da naj bi razen zločinstev in prestopkov obstojali tudi še prekrški (Uebertretungen). Pri taki trihotomiji naj bi bile predmet obeh težjih vrst zločinov (Delikt) konkretne okrnitve, oškodbe ali ogražanja pravnih dobrin, ki naj bi spadale v pristojnost sodišč, dočim bi tretja, najlažja vrsta, pomenila zgolj abstraktne ogrožitve pravnih dobrin; za te bi bila pristojna upravna oblastva prve stopnje. Ni nobena tajnost, niti ni to novost, ker sem o tem že pred leti javno pisal, da sem za svojo osebo smatral tako razdelitev v naših razmerah, dasi je teoretično gotovo upravičena, za neumest-

no. Mislim namreč, da bo veliko težav z upravnim sodstvom glede prekrškov. Po eni strani namreč ni še na vidiku za tako sodstvo dobro šolanega in izvežbanega osebja, po drugi strani pa se bo naše ljudstvo jezilo, ko bo moralo hoditi radi prekrškov k upravnemu sodniku v tuj, morda celo oddaljen kraj, dočim ima svojega pravega sodnika za težje delikte nemara pred nosom ali vsaj veliko bližje. Toda moje mnenje, ki se je moglo sklicevati na analogne češkoslovaške predloge, namreč da se naj začasno ohrani tudi za abstraktne kršitve pravnih dobrin pristojnost sreskih sodišč, torej za prekrške, ni prodrlo. Minister pravde dr. Subotić je predložil dne 3. oktobra 1927, br. 70372, narodni skupščini tiskan predlog zakona o prekrških (o istupima), ki je prišel v resnici tudi na pretres v pododseku zakonodajnega odbora. Tisti predlog ali osnutek št. 1 je obravnaval v 214 paragrafih skupno materialno in procesualno pravo glede prekrškov. V imenovanem pododseku pa ni prišlo do končnega obdelanja tega osnutka, ker se je pojavljal že zoper njegove občne predpise oster odpor tudi od vladnih privržencev. Naslednji in zadnji narodni skupščini je tedanje ministrstvo pravde predložilo vnovič tudi osnutek zakona o prekrških, ki je bil med tem v prejšnji narodni skupščini vsaj deloma že izpremenjen. Dne 20. decembra 1928 sem dobil od ministra pravde poziv, da naj čimprej navedem svoje pripombe k tiskanemu osnutku št. 1., ki mi je bil doposlan. Poslal sem jih prve dni januarja 1929. ter predlagal, da naj se materialni del zakona skrči od 156 na 108 paragrafov, a postopanje glede prekrškov naj se začasno — podobno kot se namerava v Češkoslovaški republiki — prepusti okrajnim sodiščem. Toda prišlo je drugače. Dobili smo 6. januarja 1929 državnopravne izpremembe, kmalu za tem pa je nova redakcija osnutka zakona o prekrških št. 2 prešla v pristojnost ministrstva za notranje posle. V vrhovnem zakonodajnem svetu je zlasti profesor dr. J. Šilović nujno opozarjal, da se naj že oskrbi dokončni osnutek zakona o prekrških. V resnici pa do končne redakcije tega osnutka prav do zadnjih dni v decembru 1929. še ni prišlo. Nastala je situacija, da je grozil nekakšen »vacuum« glede prekrškov, ako se ne odredi, da se ali odgodi nastop veljavnosti novega enotnega kazenskega zakonika, ali

pa podaljša veljavnost dosedanjih zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov mimo ali poleg predpisov novega kazenskega zakonika. Odločitev je padla v prilog druge solucije. Dobili smo zakon »O privremenom produženju važnosti zakonskih propisa o kažnavanju istupa« z dne 31. dec. 1929, Sl. Nov. št. 307/CXXXI, ki je stopil v veljavnost naslednjega dne. Tu je seveda govor o tistih prekrških, ki niso postali v enotnem kazenskem zakoniku prestopki. Nam je preostalo razmišljanje, kaj je še v veljavi od starih naših prestopkov, sedaj prekrškov, po bivšem avstr. kaz. zak., kaj po tako zvanih »stranskih kazenskih zakonih« izza časov vladavine Avstrije, pa tudi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Prekršek ostane še dalje samo to, kar ni bilo prevzeto v novi kazenski zakonik, če je bilo po starih zakonitih določbah prekršek, seveda dotlej, da izide napovedani enotni zakon o prekrških. Za svojo osebo sem odločen nasprotnik solucij v zakonih, ki nekaj »razveljavljajo, (odnosno uveljavljajo), kar ni v nasprotju z drugimi zakonitimi odredbami«. Taka solucija namreč prenese zakonodavčeve naloge, ki naj bodo izvedene za vso državo enotno in enakomerno razumljivo, na stotine sodnikov prve in višje stopnje, ki prav gotovo često in v zelo važnih pogledih ne bodo soglašali. Ali stojimo pred lex scripta s tako nepriporočljivo solucijo, ker se vsled nujnosti pač ni dalo drugače postopati. Tako se moramo vprašati, kakšno je sedanje pravno stanje glede prekrškov.

II. Če hočemo to vprašanje načeti, moramo predvsem ugotoviti, kaj naj velja za ukinjeno po zakonu od 16. februarja 1929, ki je nastop veljavnosti novega kazenskega zakonika reguliral. V tem pogledu smo dobili dvoje določb, ki pa žal nista popolnoma jasni:

a) Člen 4. uvodnega zakona pravi: Ko dobi novi enotni kazenski zakonik obvezno moč, prestane veljavnost vseh občnih kazenskih zakonikov, ki so naštetih v točki 1. do 6.; — med njimi je seveda tudi bivši avstr. kaz. zak. V drugem odstavku tega člena pa je take dobesedna določba: »Svi ti zakoni prestaju važiti sa svima njihovima izmenama i dopunama.« — Tu naletimo na sporno vprašanje, kaj so »njihove«, t. j. občnih kazenskih zakonikov »izmene i dopune«. Lahko bi se vzelo, da so to samo tiste od zakonodajca iz-

rečno ad hoc kot »izmene i dopune« označene izpremembe ali dopolnitve samega teksta kazenskega zakonika. Kakor znano, je bila taka praksa prav posebno v bivši Srbiji v navadi. V bivši avstrijski ali ogrski zakonodaji pa se je silno redko tako postopalo. Na drugi strani bi se pa utegnilo misliti, da gre za vse od raznih zakonodajcev do 1. decembra 1918, ko je pravno nastala naša država, h kazenskim zakonikom dodane zakonite določbe, ki se tičejo kaznovanja bilo zločinstev, bilo prestopkov, bilo prekrškov. Pri tej drugi razlagi dobimo tabularasa glede vseh avstr., ogrskih, bosanskih itd. tako zvanih stranskih kazenskih zakonov. Ob prvi pa bi prišli do neverjetno pestrega mozaika, pa tudi do nebroj primerov »non liquet« ali pa tudi »nonsens« zlasti v prečanskih pokrajinah. Stranski kazenski zakoni, ki niso izrečno označeni kot izpremembe ali dopolnitve kazenskega zakonika, bi imeli še veljavo, kolikor niso striktno po pravilu lex posterior derogat priori derogirani, kar pa uvodni zakon baš za te »izmene i dopune« ni izrekel, ampak jih je generaliter ukinil. Tako bi v Sloveniji in Dalmaciji ostal na primer v veljavi § 88 zak. z dne 9. aprila 1873., št. 70 drž. zak. o pridobitnih in gospodarskih zadrugah, ako po občnem kazenskem zakoniku (scilicet: avstrijskem) ne zapadejo strožjemu postopanju, radi »pregreška« v denarju do 12.000 dinarjev, a ostalo bi povsem odprto vprašanje, kateri predpisi občnega dela kazenskega zakonika, novega ali starega naj bi se za tak »pregrešek« uporabljali. Pravtako bi veljal zakon o podmorskih kabljih z dne 30. marca 1888, šte. 41 drž. zak., dasi govori enotni kazenski zakonik (§ 209.) o naklepno izvršenem oviranju za življenje važnih obratov, med njimi tudi telegrafskega, dočim vsebuje citirani posebni zakon kazenske določbe tudi za malomarno povzročene motitve telefonske zveze. Ni prvi, ni drugi citiranih stranskih zakonov ne spominja izrečno ničesar o tem, da je namenjen za dopolnitev k občnemu kaz. zak. in baš radi tega naj bi ostal še v veljavi? Kje pa bi potem ostala enotnost kazenske zakonodaje v državi Jugoslavija? To se je hotelo ustvariti, to stoji! Toda ta je le tedaj resnično izvedena, če se je napravila tabularasa brez izjeme glede vseh stranskih zakonov s kazenskopravnimi določbami, ki so izšli kjerkoli

do 1. decembra 1918. Brez dvoma je taka rešitev problema upravičena tudi po načelu in dubio mitius.

b) Druga določba, ki spada sem, pa tudi ni čisto jasna, to je člen 5, odst. 2., uvodnega zakona z dne 16. februarja 1929. Ta se glasi v izvorniku: »Stupanjem na snagu ovog zakonika (scilicet »krivičnog«) prestaju važiti još i: Ukazi.... kao i svi drugi zakoni, u koliko sadrže propise o krivičnim delima, koji su predmet ovog Zakonika«. Izrečno je citiran samo ukaz, odnosno zakon, ki je razširil veljavnost glave IX. in X. bivšega srbijanskega kazenskega zakonika. Citat ukaza, ki je bil že itak s poznejšim zakonom nadomeščen, ni bil potreben, razen če naj pokaže pravec, da gre za zakone izza dobe, ko ni bilo več izmenjalnih in dopolnjevalnih zakonov k prejšnjim kazenskim zakonom pred ujedinenjem, ampak za samostojne zakone, izdane po 1. dec. 1918 v naši lastni državi. Ta smisel pa je resnično pravilen, če se uvažuje, da slede takoj v naslednjem členu tisti stranski kazenski zakoni izza dobe po 1. dec. 1918, ki pa vendarle ostanejo v veljavi, dasi so v nasprotju s tekstom enotnega kazenskega zakonika. Važna posledica našega naziranja je, da pri stranskih kazenskih zakonih, ki so veljali do ujedinenja, sploh ni treba preskušati, ali so »predmet« enotnega kazenskega zakonika, pri drugih po 1. dec. 1918 izdanih pa pač. Pri taki preskušnji pa trčimo na izraz »predmet ovog zakonika«, ki ni jasno opredeljen in zahteva stroge presoje.

Beseda predmet pomenja predmet vobče (Gegenstand), nima pa ožjega pomena »dejanski stan po kaz. zakonu« (Tatbestand). To pa je velika razlika! N. pr.: Enotni kazenski zakonik določa v § 266., t. 1., da se kaznuje, kdor umetno pripravlja živila za prehrano ljudi in živali, pa jih prodaja pod imenom pravih in naravnih potrebščin, t. 3., pa kdor prodaja pokvarjena živila za prehrano, radi prestopka z zaporom č' 6 mesecev ali v denarju do 5000 Din. Po ideologiji enotnega kazenskega zakonika gre le za naklepno storjena dejanja; za malomarna ni nobene določbe. Posito, sed non concessio, da bi bil zakon o prometu z živili ostal v veljavi (z dne 16. jan. 1896, št. 89 drž. zak. ex 1897), ker ni izrečno proglašen kot dopolnitev k avstr. kaz. zakoniku, potem bi rekli, ako pomeni beseda predmet res »predmet vobče«

(Gegenstand), da je res zakon o prometu z živili razveljavljen, če pa naj bi se razlagal izraz »predmet« v čl. 5 uvod. zak. kot »dejanski stan« (Tatbestand), potem bi bile pač razveljavljene določbe § 11., t. 1., 2. in 3. zak. o prometu z živili, ker gre tu za dejanski stan do'loznih deliktov, ne bile bi pa razveljavljene določbe § 12., ki obravnava objektivno iste zločine, če so samo malomarno storjeni. Pa tudi glede zakonov iz dobe po 1. decembru 1918 poznamo enake pisme. Zakon o merah in njih uporabi z dne 30. junija 1928, Sl. Nov. štev. 56/2, Ur. l. 252, govori n. pr. o istem predmetu kakor § 231. enot. kaz. zak., ali dejanski stani nikakor niso identični. Kaj velja?

Po mojem naziranju ni in ne more biti dvoma, da je treba zakon tolmačiti tako, kakor je pisan, pa najsi so bili redakterji zakona drugačnega mnenja. Beseda »predmet« je »predmet vobče«, Gegenstand, za pojem »Tatbestand« imamo pravniki drug izraz »dejanski stan«, »činjenično stanje« ali »učin«. Iz citiranega čl. 5. je treba sklepati, da ostanejo v veljavi po 1. decembru 1918 izdani zakoni: 1) ako sploh ne obsezajo predpisov o takih kaznivih dejanjih, ki so predmet enot. kaz. zak., n. pr. zakon o izseljevanju (z dne 30. decembra 1921), o pobijanju draginje (z dne 30. decembra 1921), o zaščiti industrijske svojine (z dne 17. decembra 1922), o kmetijskih kreditih (z dne 12. junija 1925) i. t. d.; 2) ako obsegajo sicer razveljavljene predpise, ki se tičejo istega predmeta kakor kazenskopravne norme v enot. kaz. zak., a imajo razen teh še druge kazenskopravne predpise, ki se tičejo še drugega predmeta. Tako je zakon o pismonosnih go'lobih (z dne 2. maja 1928) ali zakon o merah in njih rabi (z dne 30. junija 1928) razveljavljen, kolikor se predmet zakonodaje ujema s predmetom enot. kaz. zak., odnosno z njegovimi določbami o pismonosnih go'lobih; zakon o zrakoplovstvu (z dne 22. februarja 1928) pa ni razveljavljen, ker se četrti del zak. o zrak. ne tiče predmeta, ki ga obravnava § 206 enot. kaz. zak. (t. j. ogražanja javnega prometa). Tudi tu se smemo za tak nazor pač sklicevati na pravno pravilo — in dubio mitius. Seveda gre tu za nevséčno — subtilno razlikovanje. V praksi pa vsaj kvantativno ne bo delalo preglavic, ker so vsi ti zakoni že po

svoji naravi izrednega značaja in bodo zato malo uporabljani.

Kakor je obžalovati, da se ni tekst zakona, ki je ustanovil dobo veljavnosti enot. kaz. zak., posrečil tako, da bi bil brez dvoma jase, vendar je najnovejši zakon glede kaznovanja prekrškov prakso glede pravilnega tomačenja, kaj je in kaj ni razveljavljeno, zelo razbremenil. Zakon z dne 31. dec. 1929 je namreč ukinjenje veljavnosti prejšnjih kazenskopravnih norm preklical in izrekel, da ostanejo vsi do 31. decembra 1929 veljavni prekrški še preko tega dne začasno v veljavnosti, če niso po enot. kaz. zak. izpremenjeni, to je samostojno obravnavani. Torej imamo pri tej tekstaciji opraviti vseskozi samo s primerjanjem dejanskih stanov poedinih prekrškov. Kolikor se krije njihov dejanski stan v obojnih normah, velja enot. kaz. zak. seveda z drugačno, težjo kvalifikacijo, kolikor ne, velja stari predpis še dalje, — le terminologija se mora iz praktičnih ozirov izpremeniti. Seveda tudi taka ugotovitev ni enostavna stvar, ali vendar mnogo lažja, kakor ugotovitev po kriteriju, ali je identičen predmet zakonite norme.

III. Glede na vse to pridemo do zaključka, da imamo danes v Sloveniji in Dalmaciji nastopne vrste prekrškov:

a) bivše prestopke avstrijskega kaz. zak., kolikor niso bili prevzeti v enotni kaz. zak. kot prestopki. (Kot zločinstvo ni bil niti eden prevzet);

b) bivše prestopke stranskih kazenskih zakonov avstrijske zakonodaje, kolikor niso bili takisto prevzeti v enotni kaz. zak.;

c) prekrške iz tistih zakonov kazenskopravne vsebine, ki so izšli po 1. decembra 1918.

Poleg vseh teh pa imamo še lepo število upravnosodnih deliktov po zakonih, ki so izšli pred 6. januarjem 1929 in potem, pa bodo spadali pred upravno kazensko sodstvo. To so takšne abstraktne kršitve pravnih dobrin, katere so posebni zakoni a priori, bodisi že glede na bodoči »zakon o istupima«, bodisi ne glede nanj, dodelili pristojnosti upravnim oblastvom.

Ni mogoče navesti v okviru tega predavanja vse prekrške, ki so razvrščeni v eno ali drugo prej navedenih

skupin. Samo paradigmata naj postavimo, da se vidi, kako je bila stvar zamišljena.

K a) § 496. a. k. z. kaznuje radi prestopka (sedaj prekrška) zoper varnost časti tistega, ki s kakšno osebo na očitnem kraju ali pred več ljudmi »grdo ravna«. Tega delikta v enot. kaz. zak. ni niti med kaznivimi dejanji zoper življenje in telo, niti med onimi zoper čast. Reči moramo, da »grdo ravnanje«, kakor je običajna žaljiva klobuča brez vsakih posledic, v enot. kaz. zak. ni normirana: torej je ostala določba § 496. v tem delu še dalje v veljavnosti. To nam potrjuje tudi tekst osnutka zakona o istupima števil. 1, ki pravi v § 127., da stori prekršek »ko drugog nasrne i čuši ga...« Isto velja za dejanski stan po § 431. a. k. z. kjer ni prišlo do nobene okrnitve telesne celovitosti. Lažna zglasitev v zglasilnicah po § 320. e a. k. z. ni bila v enot. kaz. zak. nikjer kriminalizirana; pač pa je § 52. osnutka zak. o istup. števil. 1. unesel analogno določbo. Jasno je torej, da ostane tudi za naprej še v veljavnosti.

K b) V stranskem kazenskem zakonu o prometu z živili (z dne 16. jan. 1896) imamo že obravnavane prestopke, sedaj prekrške po § 12, ki ostanejo še v veljavi, ker enot. kaz. zak. kulpozni enakih dejanj ni kriminaliziral. — Po zak. z dne 21. maja 1885 se kaznuje radi prekrška ženska, ki izvršuje nečisti obrt, dasi ve, da ima spolno bolezen; takisto pa tudi ženska, ki daje veliko pohujšanje z očitno nečistostjo. V prvem pogledu je enot. kaz. zak. ustanovil normo enakega značaja (§ 256), v drugem pogledu pa nimamo v njem nobenega takšnega dejanskega stana. Pač pa je osnutek zak. o istup. števil. 1. zasnoval v § 101. isti dejanski stan, čeprav nekoliko bolj širokega značaja. Točka 4. § 5. cit. zak. ostane torej v veljavi, naslednja točka 5 istega paragrafa pa ne. Po zakonu o brezuspešenju prisilnih izvršil (z dne 25. maja 1883) sta podana dva deliktična dejanska stana, prvi prej pregrešek, je kriminaliziran v § 366. enot. kaz. zak., drugi prej prestopok po § 3. tega zak., ki se tiče zgolj dejstva, da je bila zarubljena, sekvestrirana ali zasežena stvar dejansko odtegnjena brez vsakega oškodovalnega namena, pa ni našel svojega mesta v enot. kaz. zak. Zato je ta dejanski stan ostal kot prekršek kazni. I. t. d., i. t. d.

K c) Zelo zanimivo je, da je naša zakonodaja v l. 1928. tuptam takorekoč že eskontirala še ne veljavne določbe osnutka zak. o istup. V zakonu o odvrčanju in zatiranju živalskih kužnih bolezn (z dne 14. junija 1928) je bila odkazana pristojnost za vse prekrške, katerih je dolga vrsta, a priori upravnim oblastvom. Ne tako v zakonu o merah in njih rabi (z dne 30. junija 1928) in o kontroliranju čistine plemenitih prvin (z istega dne). Ta dva zakona bi bila po naših zgorajšnjih izvajanjih glede kazenskih določb docela ukinjena, ker obravnavata isti predmet kot enot. kaz. zak. Ali ker je to ukinjenje preklicano z zakonom z dne 31. decembra 1929, ostaneta vendarle v veljavi glede dejanskih stanov, ki niso v enot. kaz. zak. kriminalizirani. N. pr. kdor neopravičeno uporabi državni žig ali znak za žigosanje, vendar ne na merah ali utežih, ostane kazniv radi prekrška. Isto velja glede čistinskega žiga. Zakon o posesti in nošenju orožja (z dne 14. junija 1928) vsebuje precej norm glede kaznivih dejanj, ki so bila v slovenskem prevodu a priori označena že kot »prestopki« prekrški« in jih sodijo n. pr. v Sloveniji sodišča, v Srbiji upravna oblastva. Jasno je, da ostanejo vsi ti prekrški vsled zakona z dne 31. decembra 1929 še nadalje v pristojnosti okrajnih sodišč tam, kjer je bilo že prej tako, dočim jih bodo sodila v drugih pokrajinah še nadalje upravna oblastva. I. t. d., i. t. d.

IV. Pridemo do najbolj perečega vprašanja o praksi in uporabi vseh določb glede kaznovanja prekrškov. Tu treba razločevati A) norme glede materialnega prava; B) norme glede formalnega prava ali procesa.

K A) Očividno radi enobraznosti, da bi se norme v šesterih pravnih področjih glede prekrškov navzlic veljavnosti enot. kaz. zak. z dne 27. januarja 1929 preveč ne razhajale, je zakonodajec ustanovil nekaj tipičnih momentov, ki naj bodo unificirano normirani. Te norme se tičejo:

a) Značaja in višine zagroženega kazni. Ker je kazen strogega zavora po enot. kaz. zak. difamujočega značaja in je kot takšna pridržana samo za prestopke hujše, etično bolj zavržne vrste, odrejeno je generalno, da se za prekrške nikjer ne sme izrehati strogi zapor, čeprav bi predvideval baš tako kazen tisti zakon, iz katerega prekršek

izhaja (n. pr. § 5 zak. z dne 21. maja 1885). Pa tudi višina kazni je omejena na zdočaj in na zgoraj za vse prekrške enotno. V osnutku zak. o istup. šte. 1. je bilo odrejeno, da kazen zavora ne sme presegati enega meseca, denarna kazen pa ne 900 Din. V poznejših osnutkih je bila ta mera izpremenjena. Že v zakonu o zatiranju kužnih bolezni pri živini se je uporabila mera zavora od 1 dne do 30 dni in pri denarni kazni od 10 do 1500 Din. To je bila tista mera, ki ustreza kazenskim postavkam, sprejetim v popravljeni osnutek zakona o istup. šte. 2., kakor nam je danes poznan, dasi še ni docela predelan. Da se ohrani značaj prekrškov kot tretje in najmanjše stopnje v trihotomiji kaznivih dejanj, zato naj bi se kazni zanje ne izrekale preko označene višine. To pa pomeni seveda samo ograničenje navzgor, dočim prvotne kazni izpod te meje ostanejo nedotaknjene, četudi sta kombinirana zavor in denarna globa. N. pr. za prekršek po zakonu o nošenju orožja, če se orožje ne prijavi radi registracije, ostane zavor od 1 do 5 dni. Za prekrške, ki so bili storjeni še pred 1. januarjem t. l. pa bo seveda po občnih načelih prejšnjega in sedanjega kazenskega zakonika treba vsekakor uporabljati prejšnje določbe glede kazni, ako so še nižje od najnižje mere po zakonu z dne 31. decembra 1929.

b) Objektivna zastaralna doba je določena enotno za zastaranje kaznivosti prekrška kakor tudi za izvršitev pravnomočno izrečene kazni v prvem pogledu s 6 meseci v drugem z 1 letom. Subjektivna zastaralna doba v zakonu z dne 31. dec. 1929 sploh ni omenjena. Iz vsega tega sledi: Razlikovati je treba prekrške, ki so bili storjeni pred 1. januarjem 1930 in take, ki so bili zagrešeni po 1. januarju 1930. Pri prvih velja krajša zastaralna doba po prejšnjih zakonikih, n. pr. za območje bivšega avstrij. kaz. zak. vse-skozi 3 mesece, ker gre sedaj vedno samo za kazen zavora, pri drugih pa je unifikacija prava vedla do enotne zastaralne dobe 6 mesecev, dočim velja za prestopke po novem enot. kaz. zak. za kazniva dejanja, za katera je zapretna kazen zavor izpod 1 leta, zastaralna doba 2 let. Na novo je uvedena tudi za območje bivšega avstr. kaz. zak. enotna zastaralna doba za izvršitev pravnomočno za prekršek prisojene kazni 1 leta. (Pri prestopkih po enot. kaz. zak. šteje ta doba

2 leti.) Subjektivna zastaralna doba za preganjanje zasebno-pravnih prekrškov ostane 6 tednov. Pri nadaljevalnih in trajnih prekrških se ravna začetek zastaranja po zadnjem sestavnem činu prekrška. Za predlagalne prekrške ne veljajo predpisi novega enot. kaz. zakonika, ampak bivšega avstr. kaz. zakonika, to je subjektivnega zastaranja predloga ni.

c) Izjemno stališče po začasnem podaljšanju zakonitih predpisov se odraža zlasti v določbi glede steka prekrškov z drugimi kaznivimi dejanji težje vrste. Ker se niso smele pobrkati določbe splošnih delov kazenskih zakonikov v vsej državi, a se utegne vendar pripetiti, da stori kdo v več inopravnih pokrajinah prekrške skupno s težjimi kaznivimi dejanji, smatralo se je po osnovni miselnosti bodočega zakona o istupima, da gre za nekakšno anticipirano upravnosodno postopanje in da naj se zatorej začasno vrši samostojno pred tistim oblastvom, ki je do 31. dec. 1929 za take prekrške poslovalo, torej pri nas pred sreskim sodiščem, v Srbiji pred policijskim uradom i. t. d. Samo če gre za stek samih prekrškov med seboj, naj veljajo predpisi doslejšnjega kazenskega prava, torej pri nas bivšega avstr. kaz. zak. Stek med prekrški, ki pridejo n. pr. v Sloveniji pred sresko sodišče, v Srbiji pred policijski urad, torej ni upoštevven. Očividno se ni hotelo dopustiti, da bi judikature glede prekrškov posegale iz sodnega okvirja v upravni okvir.

Iz istega vidika prekrški, ki jih stori obtoženec med glavno razpravo pred okrožnim sodiščem, ne bodo smeli biti sojeni po senatu ali sodniku poedincu, ker za take delikte to sodišče ni pristojno (gl. §§ 234, 276 k. p.).

d) Pravtako krepko je poudarjeno izjemno stališče glede prekrškov kot bodočih upravnih deliktov pri vprašanju rehabilitacije. Kakor znano, smo imeli v Sloveniji in Dalmaciji institut rehabilitacije drugod pa ne. Enotni kazenski zakonik jo je uvedel na splošno. Osnutek zak. o istup. št. 2., že predvideva natančno isto besedilo o tem vprašanju kot je danes v zak. z dne 31. decembra 1929. Ta izposodba ima ta smisel, da se ozira pri prekrških kot bodočih upravnih deliktih edino le na predkaznovanje radi prekrškov, ne pa glede drugih težjih deliktov. Z drugimi besedami: V zak.

z dne 31. decembra 1929 se že zrcali anticipativno posebno postopanje radi teh prekrškov izven sodišč. Rehabilitacija torej nastopi za prekršek, čeprav bi bila dotična oseba medčasno v dobi preskušnje obsojena radi zločinstva ali prestopka. Le če bo obsojena dvakrat ali večkrat radi prekrškov, se podaljša doba rehabilitacije od 3 let na pet let. Rehabilitacija pa nastopi po načelih *rehabilitation de droit*, torej avtomatično. Glede na to in pa tudi na načela splošnega dela obeh kazenskih zakonov, sedanjega in prejšnjega, bo ta milejši način rehabilitacije veljal tudi glede prekrškov, ki so bili storjeni in kaznovani po prejšnjih določbah.

Te, pravkar od a) do d) obravnavane določbe materialnega prava glede kaznovanja prekrškov so tiste, ki izpreminjajo *ex lege* splošna načela kazenskega prava izza prejšnje zakonodaje v unifikacijski smeri. Vpraša se, katera siceršnja splošna načela kazenskega prava naj se uporabljajo za prekrške. V tem pogledu pravi § 1 zak. z dne 31. decembra 1929 jasno, da ostanejo v veljavi predpisi do 1. januarja 1930 veljavnih občnih kazenskih zakonikov, seveda z izjemami ki smo jih že navedli; kajti *exceptio firmat regulam in casibus non exceptis*. Mišljen je seveda tisti občni kazenski zakonik, iz čigar območja izvira prekršek. Razlika med starimi kazenskimi predpisi občnega značaja in onimi novega enotnega kaz. zak. se je namenoma zanemarjala. Da bi se novi predpisi o kaznovanju maloletnikov nad 14 leti, o pogojni obsodbi, o veljavnosti milejših zakonskih predpisov vendarle uporabljali, ni mogoče. Diskrepance med judikaturο glede zločinstev in prestopkov in ono za prekrške bodo *de iure* seveda velike, toda *de facto* bodo sreski sodniki našli lahko tisto pot, ki teh diskrepanc ne bo podčrtavala, ampak jih omiljevala in po možnosti zabrisala. Izhod, ki ga je zakonodaja iskala in našla z zakonom z dne 31. decembra 1929, je itak le začasen, posledice obsodbe pa bodo ob določbah glede rehabilitacije vsekakor zelo malo pomembne. Vsekakor zakonodajec namenoma ni hotel odrediti, da naj veljajo nove določbe enot. kaz. zak., kolikor so milejše, ker bi po tem nastala judikatura glede prekrškov bolj komplicirana kot vsak druga. Saj bo že ugotovitev, kaj je ostalo v veljavnosti, dovolj obtežavala poslovanje pri sreskih sodiščih.

K B) Glede formalnega prava ali procedure se je zakonodajec postavil na isto stališče kot pri materialnem pravu, namreč da naj ostane vse, kakor je bilo, z edino izjemo glede kaznovalnega predloga. Po novem kazenskem postopniku državnopravdniških opraviteljev tudi v Sloveniji in Dalmaciji ne bo več, dočim so jih na Hrvaškem že davno odpravili. Teoretično to ni bilo lahko opravičljivo, praktično pa seveda državni pravdniški upravitelji res niso bili potrebni. V tem pogledu je torej prišlo do izpremembe pravnega položaja. Na mesto državnega pravdniskega funkcionarja bo predlagal postopanje in kaznovanje radi uradoma pregonljivih prekrškov: 1) a li državni tožilec na sedežu okrožnega sodišča a li vršilec dolžnosti državnega tožilca, ki bo ad hoc imenovan pri večjih sreskih sodiščih; 2) kjer pa teh ne bo, a li vobče javno oblastvo, n. pr. upravno sresko, žandarmerija, šolsko vodstvo, cerkveno predstojništvo, občinsko županstvo i. pod., a li pa tudi posamezni javni organ, n. pr. referent javnega oblastva, kolikor bo po svojih predpisih za to samostojno pristojen. To pristojnost pa bo moralo samo sodišče presoјati in jo eventualno tudi odreči, ker ne gre, da bi tak referent smel tirati pred sodišče stvar, ki mu je glede nje njegovo predstojništvo odreklo pristanek k predlogu na kaznovanje. 3) Slednjič bo imel pravico predlagati kaznovanje radi prekrška vsak oškodovanec, t. j. oseba, ki more nastopati kot zasebni udeleženec. Toda slednjih primerov je med uradno pregonljivimi prekrški pač malo število. Ako pa pride do takega preganjalnega čina, nastopa zasebni udeleženec s pravico javnopravnega pregona dotlej, da se n. pr. državni tožilec ali kakšno oblastvo ne zgane in pregona ne prevzame. Oškodovančeva pravica do pregona n i predlog na kaznovanje (§ 85 enot. kaz. zak.) v tehničnem smislu besede, delikt ostane do konca uradno pregonljiv, predlog na kaznovanje se ne sme več umakniti. Oškodovanec ima po zakonskem besedilu vlogo subsidiarnega tožilca. Le za primer, da se njegove zahteve do odškodnine popolnoma poravnajo, — propade — analogno kot pri subsidiarnem tožilcu avstrijskega k. pr. r. — njegov predlog. Pri pristnih predlagalnih deliktih, ki so prekrški, pa pridejo za naše pravno območje itak skoro izključno javna oblastva

kot upravičenci v poštev. Glede zasebnopravno pregonljivih prekrškov ne bo nobene razlike v primeri z dosedanjim postopanjem.

Možnost, da bi maloletnike sodili radi prekrškov po posebnem načinu postopanja, ni dana. Sicer je pa tudi glede prestopkov po enotnem kaz. postopniku poseben način postopanja samo fakultativno predviden (§ 435.).

Postopanje vsled pravnih sredstev ostane glede prekrškov nedotaknjeno, to se pravi: o vzklicih bo sodilo okrožno sodišče v senatu štirih sodnikov. Prav tako se ničesar ne izpremeni glede nadzorstvenih pritožb po § 15 av. k. pr. r., ki pridejo pred apelacijsko sodišče in glede ničnostnih pritožb v varstvo zakona po § 33 avstr. k. pr. r., o katerih sodi stol sedmorice kot načomestnik kasacijskega dvora.

Mandatno postopanje za prekrške ni odpravljeno, vrši se po predpisih bivšega avstr. k. pr. r. Takisto se kazni radi prekrškov izvršujejo po starih predpisih.

Stari poslovni red ostane neizpremenjen. Izrečno treba ugotoviti, da predpis § 10. uredbe o poslovnem redu za redna kazenska sodišča z dne 21. novembra 1929, Služ. Nov. številka 286/CXVI, Ur. l. šte. 33, po katerem se mora vsaka prijava kaznivega dejanja, ki se preganja po službeni dolžnosti, naznaniti državnemu tožilcu, za prekrške ne velja, čeprav odpadejo državnopravdniški opravitelji. Izkaze, ki so jih državnopravdniški opravitelji mesečno pošiljali državnim tožilcem, bodo si morali slednji sami sestavljati na podlagi izpiskov iz U vpisnika, ki ostane, a za mesečni izpisek bodo morali zaprositi sreska sodišča.

V. Ob sklepu teh izvajanj o kaznovanju glede prekrškov naj bo dovoljeno pripomniti nastopno: Zakon z dne 31. decembra 1929. gotovo ne ustreza zahtevam moderne kriminalne politike, ampak nasprotno ohranja divergence med starimi kazenskimi zakoniki in med enotnim kazenskim zakonom, ki je bolj moderen od onih. Vendar za prakso ne bo delal težav. Sodniki bodo, čeprav ne ex lege, pač pa po svoji pameti in sodniški vesti kolikor možno pazili sami na to, da se bo judikatura glede prekrškov gibal v duhu bolj modernega enotnega kazenskega zakonika. Bližnja bodočnost najbrž pokaže ob vzporednem uporabljanju o b o j n i h

predpisov tiste nedostatke ali nevšečnosti, ki jih bo mogel zakonodajec o priliki obnarodovanja bodočega zakona o prekrških na en mah z novelico odpraviti ali popraviti. Takrat pa bo treba temeljito razčistiti tudi sporna vprašanja glede veljave »dopuna i izmena« in pa glede »predmeta zakona«, o katerih je bilo uvodoma govora.

Sreska kot kazenska sodišča po novem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju.¹

Dr. Pajnič Edvard.

Čisto naravno je, da bo dosedanja praksa imela največji vpliv za tolmačenje določb zakonika o sodnem kazenskem postopku, veljavnega po novem letu 1930. Starega se ni lahko otresti in res je nevarnost, da se bo novi kazenski postopek prikazoval v doslej še različnih pravnih področjih naše države v oblikah, ki se bodo bistveno med seboj razlikovale. Znebiti pa se moramo pri delu v kazenskih stvareh po novem letu vsega, kar tudi le oblično nasprotuje novemu zakonu o kazenskem postopku. Tem večja pažnja je na mestu pri nas, kjer prevladuje nazor, da pomeni novi zakon zgolj nekako izboljšano izdajo do 31. decembra 1929 uporabljenega kazenskopostopnega reda, kar pa ni povse resnično.

Po zakonu, s katerim se uveljavljajo in uvajajo kazenski zakonik, zakonik o sodnem kazenskem postopanju in zakon o izvrševanju kazni na prostosti,² prestane od 1. januarja 1930 naš dosednji kazenskopravni red, in sicer z vsemi izpremembami ter dopolnitvami, prav tako pa tudi vsi drugi zakoni, ki vsebujejo pravila o postopanju pred rednimi kazenskimi sodišči, kolikor ti zakoni nasprotujejo novemu zakoniku o sodnem kazenskem postopanju. Gornji »uvodni« zakon (čl. 10) navaja zakon o tisku s poznejšimi dopolnitvami,³ nadalje zakon o državnem sodišču za zaščito

¹ Zakon od 16. februarja 1929, Sl. Nov. od 23. februarja 1929 št. 45/XX, Ur. l. št. 432/29. Ta spis se poslužuje pri navajanju določb novih kazenskopravnih zakonov kratic »k. p.« (kazenski postopnik) in »k. z.« (kazenski zakonik), dočim pomenita kratici »st. k. pr. r.« in »st. k. z.« dosedanja zakona gori navedene vsebine.

² 16. febr. 1929 Sl. N. 26. febr. 1929 št. 47/XXI, Ur. l. št. 311/29.

³ 6. avg. 1925 Sl. N. 8. avg. 1925 št. 179/XXXIX, Ur. l. št. 272/25 ter 6. jan. 1929 Sl. N. 6. jan. 1929 št. 6, Ur. l. št. 12/29.